

Рисунок 2. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу під час війни
Джерело: [1]

Таким чином, комплекс реалізованих та потенційних ризиків в українському середовищі функціонування бізнесу наростає, що неможливо компенсувати державним прямим фінансуванням, а отже, підприємництво змушене самостійно переформатовуватися задля перемоги України.

Перелік використаних джерел

1. Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни». URL: http://www.ier.com.ua/ua/areas_of_research/business_climate?pid=6921

УДК 336

Подвірна Тетяна
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Tetiana Podvirna
PhD (Economics),
Senior Lecturer of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluji National Technical University
Ternopil, Ukraine

ІНФЛЯЦІЯ СПОЖИВЧИХ ЦІН В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

CONSUMER PRICE INFLATION IN CONDITIONS OF MILITARY AGGRESSION

Повномасштабна військова агресія проти України завдала потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави. Суттєво знизилася ділова активність, близько

30% підприємств повністю зупинилися, 45% – скоротили виробництво, значно підвищилися інфляція, нищиться транспортно-логістична, соціальна, та інженерна інфраструктура цілих регіонів. Відбувається робоча сила через участь людей в обороні країни та вимушену міграцію.

Інфляція (лат. inflatio – роздмухування, розбухання, від inflo – вдуваю) – знецінення грошей, що проявляється переважно у формі інтенсивного зростання цін на товари та послуги, не обумовленого підвищенням їхньої якості. Якщо зростання цін має тривалий характер, це призводить до падіння купівельної спроможності грошової одиниці, знецінення національних грошей відносно іноземних валют. Тобто, інфляція – це процес зростання цін на абсолютно всі товари та послуги в рамках всієї економіки держави.

Незалежна Україна бачила різні темпи зростання споживчих цін: від гіперінфляції 1990-х років та у 2020 році Україна вийшла на стабільно низькі темпи інфляції. Інфляція сама по собі – це нормальне економічне явище. Проте важливі її темпи та їх співвідношення з темпами зростання доходів. Якщо рівень інфляції перевищує темпи зростання доходів, то це явище має негативний характер.

Стабільна та невисока інфляція сприяє стійкому економічному зростанню, кредитуванню, зміцненню довіри до національної валюти, а також дає змогу якісно планувати майбутнє бізнесу та громадянам. У розвинених країнах інфляція навіть 5% вважається високою, а для цінової стабільності підтримують її на рівні 1-3%. Для країн з ринками, що розвиваються, середньострокова інфляційна ціль є вищою і коливається в межах 4-8%.

Після повномасштабного військового вторгнення на територію України, відбулося значне зростання цін на усі товари та послуги. За даними Державної служби статистики [1], лише за перший місяць бойових дій (березень) ціни у порівнянні з лютим зросли на 4,5%., водночас в лютому зростання споживчих цін склало 1,6% в порівнянні із січнем.

У квітні 2022 року споживча інфляція в річному вимірі прискорилося до 16,4% (із 13,7% у березні). У місячному вимірі ціни зросли на 3,1%, а з початку року на 10,9%. У січні-квітні 2022 року підвищення цін досягло 12,7%. По суті, приріст цін за перших два місяці війни перегнав інфляцію за весь 2021 рік. Вона становила, нагадаємо, 10%.

За період військової агресії найбільше виросли ціни на продукти харчування та прискорилися до 23,1% у річному вимірі. Найшвидше дорожчали овочі (67,2%), зокрема моркви, цибулі, огірків, помідорів, кабачків та баклажанів, через порушення ланцюгів постачання, підняття вартості енергоносіїв та тимчасове захоплення територій на півдні. Відчутно пришвидшився зріст цін на фрукти (23,5%), макаронні вироби (24,3%), хліб і хлібопродукти (26,3%) у річному вимірі. Збільшилися темпи зростання цін на товари зі значною складовою імпорту в собівартості через звуження можливостей для їх постачання та втрату запасів на складах. Серед них: кава, чай, соки, шоколад, спеції та сухофрукти. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України див. таблиці 1[1].

Таблиця 1

Зміни споживчих цін на товари та послуги, %

	Квітень 2022 до			Січень-квітень 2022 до січня-квітня 2021
	березня 2022	грудня 2021	квітня 2021	
Споживчі ціни	3,1	10,9	16,4	12,7
Продукти харчування та безалкогольні напої	4,2	16,1	22,4	17,5
Алкогольні напої, тютюнові вироби	4,8	8,4	14,1	10,6
Одяг і взуття	0,5	2,6	-6,1	-5,7
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,6	2,0	7,2	6,2
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	4,0	7,4	10,6	6,3
Охорона здоров'я	3,2	10,8	14,7	10,0
Транспорт	2,1	11,8	18,2	15,0

Зв'язок	1,8	4,1	10,3	8,5
Відпочинок і культура	2,7	5,3	8,4	5,7
Освіта	0,1	1,9	16,4	16,9
Ресторани та готелі	1,6	5,6	12,2	10,8
Різні товари та послуги	-2,0	0,5	11,4	9,6

У місячному вимірі ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 4,8%, у т.ч. на алкогольні напої – на 7,3%, тютюнові вироби - на 2,5%. Водночас у порівнянні із квітнем 2021 р. ціна на одяг та взуття знизилася на 6,1% у аналогічному 2022 р.

Приріст вартості послуг прискорився до 11,4% у річному вимірі (з 10,1% у березні). Збільшилася вартість оренди житла, з огляду на високий попит у відносно безпечних західних регіонах. Подорожчали послуги, пов'язані з ремонтом житла, на тлі визволення низки областей від російських загарбників та відновлення житлового будівництва.

Зростання цін у сфері охорони здоров'я на 14,7% відбулося у першу чергу завдяки подорожчанню фармацевтичної продукції на 16,7% у річному вимірі.

Швидшими темпами піднімалися ціни у квітні на непродовольчі товари (на 10,6% рік до року, тоді як у грудні 2021 р. – на 7,4%). Реалізація відкладеного попиту та обмежена пропозиція, зокрема на тлі фізичного знищення запасів продукції, призвели до подорожчання електроніки та товарів для дому (посуд, меблі та побутова техніка).

Темпи зростання цін на пальне у квітні дещо зупинилися (до 29,6% рік до року). Стримували подорожчання палива скасування акцизу на нього та зниження ПДВ у другій половині березня. Натомість підвищення світових цін на нафту, порушення логістики, руйнування нафтопереробних заводів та інші чинники тиснуть на ціну пального у бік підвищення, але у травні відбувся значний стрибок у ціні та дефіцит пального [2].

Основними чинниками прискорення інфляції є порушення логістичних ланцюгів постачання, на ціни тисне валютний курс, який значно підвищився, збільшення витрат бізнесу та фізичне знищення активів підприємств через повномасштабну війну, а також нерівномірний попит і пропозиція товарів за регіонами.

Перелік використаних джерел

1. Індeksi споживчих цін на товари та послуги у 2022 р. Державна служба статистики України.

URL:http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/ct/is_c/arh_isc/arh_iscm10_u.html

2. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції в квітні 2022 року URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-v-kvitni-2022-roku>